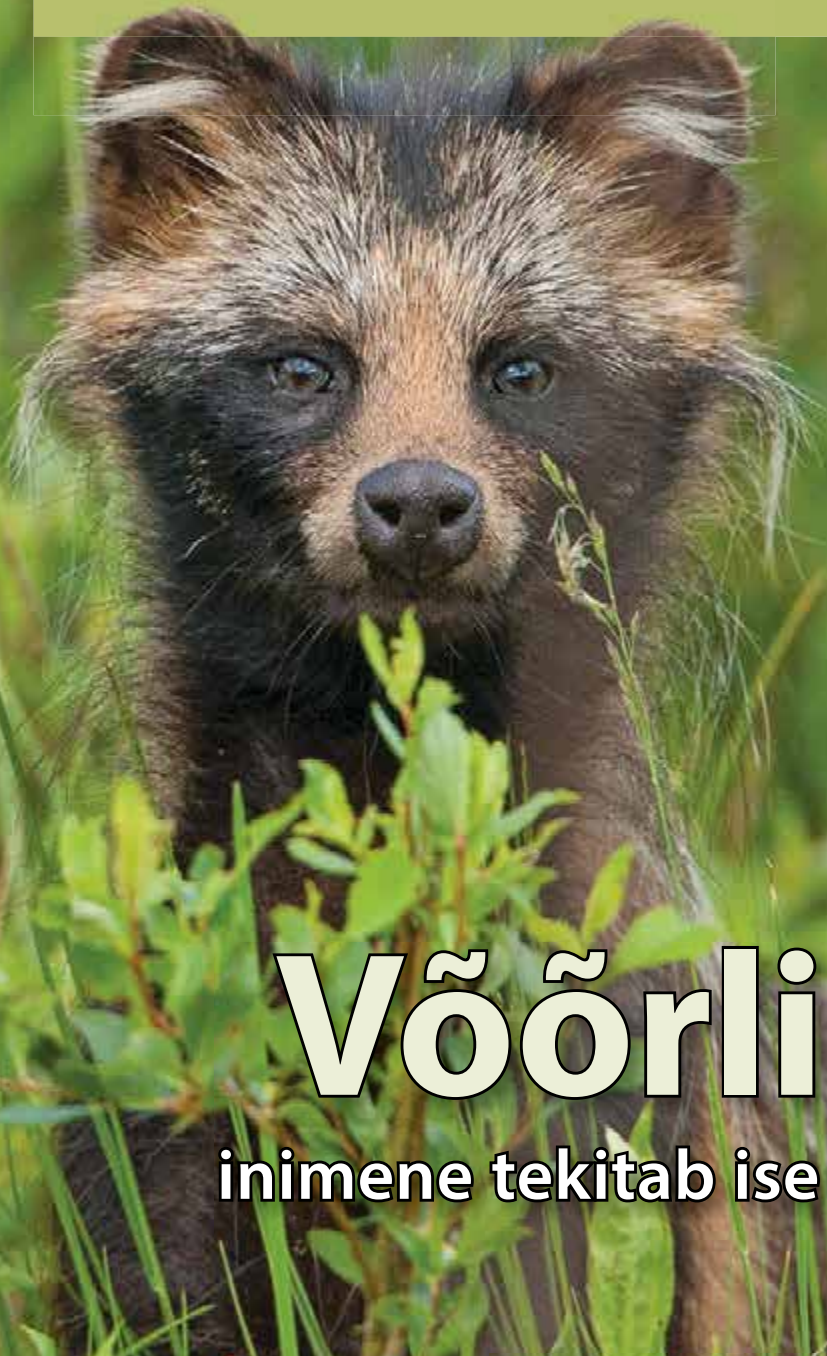

**UENENUD
AJAKIRI!**

EESTI LOODUS

Võõrliigid

inimene tekitab ise probleeme

**Karuputk ja teetigu
Sööme ümarmudila ära!
Kase- ja vahtramahl**

8109851151077 6

ISSN 0131-5862 (trükiis)
ISSN 2228-3692 (võrguväljaanne)

2 Toimetaja veerg**3 Sõnumid****11 EL küsib: vastavad Kalle Kirsimäe ja Riho Mõtlep****16 Võõrliik: kas edukuse musternäide?**

Merike Linnamägi annab ülevaate võõrliikide problemaatikast: miks nad levivad ja kas on üldse lootust nendega hakkama saada?

24 Sööme võõrliigid ära!

Tulnukliike ei saa merest enam välja võtta, kuid halvas mängus tasuks siiski anda endast parim. Eesti mereinstituudi mereökoloogia juhtteaduri **Jonne Kottaga** vestelnud **Juhan Javois**

29 Kas mink saab euroopa naaritsast jagu?

Naaritsa populatsiooni taastamine ja säilitamine Hiiumaal on üks Eesti looduskaitse edulugusid. Zooloog **Tiit Maraniga** vestelnud **Juhan Javois**

34 Tegutse teadlikult: Mida arvestada, kaubeldes ja reisisides eksotilise lemmikloomaga?

Martin Tikk annab nõu lemmiklooma pidajale: CITES-i konventsioon ei esita nõudeid mitte ainult loomadega kauplemisele, vaid ka reisimisele

36 Tiit Kändler mätta otsast: Võõrliigist olend on nagu Schrödingeri kass**38 Sada rida Eesti loodusest: Omad ja võõrad. Aleksei Turovski****40 Üks Eesti paigake: Kuperjanovid puhkasid Pangodi küngastel**
Juhani Püttsepp viib lugeja seekord Pangodi lähedale Unipiha kanti, kus on põhjust meenutada vabadussõja ajalugu**42 Poster: Tiit Jürisson****44 Intervjuu: Ott Kurs: geograafia on väga mitmekülgne ala**

Tartu ülikooli emeriitprofessorit **Ott Kursi** küsitlenud **Katre Palo**

50 Maailma maad: Vihmametsa ja Vallrahu vahel

Helle-Mai Rudnik tutvustab Austraalia kirdeosa: nendest sadamatest veetakse huvilised sukelduma Suurele Vallrahule ning matkarajad juhatavad vihmametsadesse

55 Raamat**56 Raske teekond võõrliikide tõrjel: hiid- ja Sosnovski karuputk Eestis**

Eike Vunk meenutab Eesti tuntumate võõrtaimede karuputkede, aga ka vereva lemmimaltsa tõrjelugu: edu on tulnud suurte pingutustega

61 Miks võtame mahla just vahtralt ja kaselt?

Pille Mänd heidab pilgu puude kevadfüsioloogiale: miks me ei saa head janukustutajat ammutada näiteks kuuselt?

64 Laanepüü ja kuidas ta pildile püüda

Karl Adami kaamerasilm on tabanud kanalise, keda talvisel ajal võib Eesti metsades kohata isegi väiksemate parvedena

68 Pukspuuleedik on ilmunud Eestisse! Kas jäädavalt?

Urmas Jürivete on püüdnud Eestist uue suurekasvulise mikroliblikaliigi, kelle röövikud võivad ohustada meil populaarset ilupõõsast

70 Loodusmaja: Eksotilised kõigusoosajad teevad peavalu

Piret Pappel jagab Tartu loodusmaja kogemusi võõrliikidega: kui lemmikloom meile enam rõõmu ei paku, siis kuhu ta sokutada?

73 Raamat**74 Kroonika****78 Mikroskoop****79 Ristsõna****80 Ajalugu, sünnipäevad**

Kits kärneriks

Superstaarpsühholoog Jordan Petersoni on tõesti lausa lust tsiteerida (siiras aitäh, Youtube!), sest erinevalt enamikust tänapäeva sõnavõtjatest tundub ta teadvat, millest räägib. Kui vana testament aluseks võtta, siis näikse Petersonile enim huvi pakkuvat Eedeni aiast väljaviskamise temaatika. Viimati jäi kõrvu lause: „*I would say, as we become more technologically powerful, an increasing moral burden is placed on each of us*“. Mida võimekamaks saame tehnoloogiliselt (milleks me kahtlemata saame hirmuäratava kiirusega – JJ), seda suurem moraalne vastutus lasub igaühel meist (milleks valmisolekut pole tänapäeva inimesest küll kuidagi põhjust eeldada – JJ). Kohe meenuvad ka eestimaised klassikud, täpsemalt zooloog Nikolai Laanetu, kes kunagi on märkinud umbes nõnda, et „mehhaniseeritud maaparandust tuleb karta nagu kaikaga hullu“.

Sellega omakorda seostub hiljutine järjekordne leheuudis, kuidas kolmeaastane Ameerika põngerjas lasi lauasahhtlist leitud revolvrast maha oma ema – kogemata, mõistagi. Miks surmarelv vedeles lahtises sahtlis? Muidugi tuleb põhjust otsida Netflix'i kaubofilmidest. Vaba mees vabal maal peab saama ennast kaitsta; kes vahele segab, saab ise tinaööbid kuuale. Ameerika juhtumiga seostub omakorda Eesti poliitika viimastel aastatel: sotsialistide söakad katsed kujundada maksude kaudu meie eluviisi tervislikumaks sunnivad auväärt eesti rahvast ilmselt (kirjutan seda veergu valimispäeval) neilegi välja kirjutama poliitiliste tina-tablettide kuuri iseenda vaimse tervise turgutamiseks.

Ole või kolmeaastane – peegli ees kauboikaabut pähe sättida meeldib meile kõigile.

Seekordsest numbrist loeme muu hulgas, et mõne aastaga toodi sala-kaubana Euroopa Liitu peaaegu kolmandik äärmiselt ohustatud endeemse egiptuse kilpkonna *Testudo kleinmanni* populatsioonist. Oli siis kellegi kõht nii tühi, et ilma kilpkonnasupita sugugi välja ei kannatanud? Aga ei, toodi ... lemmikloomadeks. Kes saab vaba meest keelata nautimast kilpkonnamõnusi! Jumal on pannud inimese valitsema kõigi pudulojuse üle siin maamunal. Esialgul oleme kasutanud seda võimalust korraldamaks oma planeedikaaslastele ühe totaalse globaalse tohuvabohu, lüües korraga segamini nii liigid, nende elupaigad kui ka kliima, nii et keegi kurat ei saa enam aru, on ta nüüd kodus või võõrsil. „Ei ela ma majas, ei tänaval, mu koduks on NSV Liit“, nagu kõlab igihaljas laulusalm.

Selle lõbusa karussellimängu kõrvalnähe on muidugi suure robinaga käiv massväljasuremine. Kahju küll – ilus oleks ju panna asjad (maailm) pärast kasutamist sama heas korras oma kohale tagasi, et järgmisel oleks hea võtta. Lohutuseks võime endale kinnitada, et eks ole ju meigi oma veidrustega osake loodusest ja kui issand jumal on otsustanud meid kasutada kuvaldana oma loomingu hävitamiseks, siis mis meil, ussikestel, vastu vaielda. Parem pigistada silmad kinni ja lootuda, et äkki hakkab kergem – kunagi, siis, kui kõige hullem on juba möödas.

Aga teinekord võiks hea õnne peale üksteiselt siiski küsida: on's meil kõht tõesti nii tühi, et ilma kilpkonnasupita sugugi välja ei kannata?

Foto: erakogu

J. Peterson

EESTI LOODUS

70. aastakäik Nr 3, märts 2019

Toimetuse address:

Baeri maja, Veski 4, 51005 Tartu
e-post estiloodus@loodusajakiri.ee
tel 742 1143

Peatoimetaja **Toomas Kukk**
742 1143, toomas.kukk@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Juhan Javois**
5661 0851, juhan.javois@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Katre Palo**
521 8771, katre.palo@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Piret Pappel**
piret.pappel@loodusajakiri.ee

Keeletoimetaja **Monika Salo**
742 1186, monika.salo@loodusajakiri.ee

Küljendaja **Raul Kask**
raul@www.ee

Väljaandja: MTÜ Loodusajakiri

Endla 3, Tallinn 10122, 610 4105
www.loodusajakiri.ee
www.facebook.com/estiloodus

Vastutav väljaandja **Riho Kinks**
riho.kinks@loodusajakiri.ee

Tellimine: www.tellimine.ee
617 7717, tellimine@expresspost.ee

Reklaam
610 4105, reklaam@loodusajakiri.ee

Ajakiri ilmub
keskkonnainvesteeringute keskuse toetusel

© MTÜ Loodusajakiri, Eesti Loodus®, 2019

Summaries of some articles can be found at
our web site www.estiloodus.ee

Trükitoode

Trükitud trükikojas Printall

